

*Валерія Чернега,
Юлія Килимниченко*

КОНКУРЕНТНЕ СЕРЕДОВИЩЕ В УКРАЇНІ: СТАН І ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ

У процесі здійснення господарської діяльності в умовах ринкового середовища відбувається відбір найбільш дієздатних та ефективних товаровиробників, оскільки конкурентне середовище автоматично витісняє із виробничого процесу тих господарюючих суб'єктів, результати діяльності яких не відповідають умовам ринкового господарства.

У різних галузях національної економіки умови конкуренції суттєво відрізняються. Найбільш монополізованими є паливно-енергетичний комплекс, а також транспорт і зв'язок. Особливе занепокоєння викликає зростання рівня монополізації у торгівлі та посередницькій діяльності. Це пов'язано насамперед з діяльністю «нетипових» підприємств, фірм, що є невеликими за кількістю зайнятих, однак демонструють надзвичайно високі обсяги виробництва. За розрахунками питома вага «нетипових» підприємств в обсязі виробництва складала у першій половині 2011 року 16,9 %, а в чисельності робітників – 0,5 % [2]. Такі фірми здебільшого є своєрідними «тунелями» для переливу доходів від великих підприємств до певних осіб, і при цьому широко використовуються схеми, які дозволяють ухилятися від податків.

Високий рівень концентрації виробництва, неефективне функціонування конкурентного середовища та монополізація багатьох ринків в Україні значною мірою є наслідком недостатнього розвитку малих та середніх підприємств. Так, у 2009–2010 роках питома вага таких підприємств в обсязі виробництва складала 17,5 %, а на початку 2011 році вона зменшилась до 15,7 % [3].

Згідно з даними опитування, проведеного у 2010 році, головними перешкодами для розвитку бізнесу підприємці вважають нестабільність законодавства, корупцію та політичну нестабільність. Четвертий за значимістю фактор – нерівні умови конкуренції. При цьому, якщо у 2009 році нерівність умов конкуренції вважали значною перешкодою 53 % опитаних, у 2010 році – 45 %, на початку 2011 року – 61 % [4]. Результатом таких змін є зростання перешкод для вступу підприємців на ринки, що полегшує збереження монопольного становища.

Посилення конкуренції стало одним з найважливіших чинників, що обумовили швидке економічне зростання при збереженні відносної стабільності цін. Що стосується конкуренції з боку вітчизняних та іноземних товаровиробників, то за різними галузями національної економіки спостерігається різна ситуація. В цілому ж конкуренція на ринках України має тенденцію до зростання.

Конкурентна політика хоча і є досить розвиненою і складеною, існує

проблема її застосування. І в основному це пов'язано з державним впливом на підприємницьку діяльність, який в більшості випадків тільки стримує розвиток конкурентного середовища, а не стимулює його. Шляхами підвищення конкуренції є скасування бар'єрів в економіці для лібералізації торгівлі, належний контроль за конкурентним законодавством, захист прав власності для створення стимулів для підприємницької діяльності, усунення проблем процесу приватизації, створення простої і уніфікованої схеми оподаткування, покращення роботи регуляторних органів. У покращенні міжнародної конкурентоспроможності нашої країни головна роль відводиться залученню інвестицій як основному стимулу до проведення науково-технічних розробок і впровадження їх досягнень у виробництво.

Список використаних джерел

1. Костусев А. А. Конкурентная политика в Украине : монография. – К.: КНТЭУ, 2009.
  2. Крючкова І. В. Структурні чинники розвитку економіки України. – К.: Наукова думка, 2011.
  3. Макроструктурна політика та структурна трансформація: досвід Польщі та України. – К.: Заповіт, 2011.
- Неміцкас А., Сенчук Б., Бабанін О. Україна: чи сприятливі умови для підприємницької діяльності. – К.: Знання, 2011.